

שחר־מריו מרדכי דברי ימי געגועים

כמעט־כליל־סונטות לְסָפֵן

ברוך כאב מתוק לראשונה / עת אהבה היתה לי מקדשת /
ברוך החיץ, ברוכה לעד הקשת / ברוך הפצע את לבי ענה.
(פרנצ'סקו פטרוקה. מאיטלקית: לאה גולדברג)

ב

א

ואור זורח מסוף עולם ועד סופו.
וכשיירד עם ערב עולם מנכסיו,
ושמש אל הים עם להק טוסיו —
בשכבי סהור־ליל, טוס לי או כנפו.

ובקומי יתמה האור על מה שפּענח:
עוף החול ועוף המים —
רחש ורפרוף,
ובמלוא שמחת היש
נוהר לו גוף אל גוף;
ונפטון עוד רוגע, וקל־שוננו מנח.

לפתע קמה סערה.
מחוף אל חוף היא
קורעת עיר אל ים ועגן מספינה,
ואין מתם מחיפה עד תל־אביב־יפו.
אמנם לא יהיה כמוך עוד ליפי

צלה מכסה את פני
למן היום שבו נרכנת לעברי
נדרך כקשת, שלוח־חיץ מקרי —
הישר לבאר שעות דחק ופנאי;

ברוך כאב מתוק, באדני.
רוח שמעל, מתחת לעורי;
מקצות רגלי ועד קצה שערי —
כה אפקיד אותה בלי צו ותנאי.
הלא מרגע שעני על פניך נחו;
נחצו חיי כעיר חצוית נהר,
שאץ לחיות בים או לגוע על חופו.

אני מפרש לספונה.
אתה יודע, כה הוא:
מלא רוח וצפור על תרן מסנור,
ואור זורח מסוף עולם ועד סופו.

אָבֵל גַּם לֹא לְאַפֵּל וּלְטַעַם לַעֲנָה.
וְאִם אָבּוֹא בְּאוֹר, צִלָּהּ בָּא וְטוֹרְפוּ.

שְׁלַח עֲגָנִיָּה לְגִבּוֹלָם.
הֲרַעַשׂ סִתְרֵי־יָם וְגִלְיָם,
הִנְהַף מִפְרָשׁ, הִתְרַד כְּבָלִים;
טֹרַף אֶת הַקֶּצֶף בְּעוֹלָם.

ג

וְאִם אָבּוֹא בְּאוֹר, צִלָּהּ בָּא וְטוֹרְפוּ.
וְאִיזֵן לְאֵל יְרֵי לַעֲזוֹב מְאַסְרֵי;
תַּן שְׁלֵא יִקְרִים בִּי צַעַר בְּשָׂרֵי
כְּטַבְּעוֹת בְּעֵץ כְּבֹד עֵצָב שְׁנוֹת
אֵינְסִפּוֹר.

אָבֵל לְבָהּ — מְטִיל זָהָב —
קוֹרֵא לִי שׁוֹב מִמְצוּלָה.
דְּמוּתָהּ — כְּבִשְׂהָ בְּעוֹר זָאֵב הִיא.
טוֹב, בּוֹא. תֵּאֱהָב. בְּאֵמַת תֵּאֱהָב?
אוֹ שֶׁתִּתֵּיר אֶת הַקֶּלָּה.
אֶת כָּל גּוֹפֵי שְׁבִית שְׁבִי.

בְּקָר־בִּקָּר אֶתְפַּלֵּל: מִי יִתֵּן עָרֵב;
וְעָרֵב־עָרֵב: מִי יִתְנַנֵּי בִקָּר.
בְּנִטְשׁ שִׁמְחַת הַיֵּשׁ, הוֹלֵם הַחֶסֶד
בְּקָרַח וּבְאֵשׁ; טְבִיעָה, סְקִילָה וְחָרֵב.

ה

כִּי בְזֻבְתֵי אֶת כָּל אוֹצְרוֹת אֶהְבְּתִי,
וְלֹא הִשְׁאֲרַתִּי לִי דָבָר
לְבַד מִקְרֹט חוֹל בְּשַׁעוֹנֵי.

אֶת כָּל גּוֹפֵי שְׁבִית שְׁבִי:
צָחוּקָה הַמִּתְגַּלְגֵּל כְּצִוּוֹר שֶׁל מְפָלִים,
אֶל שְׁפָד־לֵב הֵמוּ וְרִידֵי כְּיוֹבֵלִים.
וְהִיוֹתָהּ — שִׁמְחַת הַלֵּב הִיא.

הֲשֵׁב לִי אֶת חַיֵּי אוֹ תֵן לִי אֶת מוֹתִי;
לֹא כֹה: כּוֹאֵב בְּכָל אֵיבָר,
וְצִל צִלָּהּ מְאוֹר עֵינֵי.

פְּנִינִים וְאַלְמָגִים וְאַבְנֵים שֶׁל חֵן
עָלוּ מִן הַמְּצוּלוֹת בְּנִצְנוּץ שֶׁל אוֹר
עִם לֶהֱקֵשׁ שֶׁל שְׁחָפִים, דְּגִיגִים,
סוּסֵי יְאוֹר,
וּבְאוֹר בְּעֵינֵי לְרִקְדָּה וּלְקַנֵּן.

ד

וְצִל צִלָּהּ מְאוֹר עֵינֵי,
יְדִידָה — מְטִילֵי בְרִזָּל.
אֶת תְּנוּעָתִי אֶתָּה גּוֹזֵל —
רֹאשׁ וְרֵאשׁוֹן לְמַעֲנֵי.

אֶף כִּי שְׁבִיתִי לְסַפּוֹן
לְתוֹר אֶתָּה אֵיזֵי אֵיזֵים,
אֲשֶׁר אֶף לְמַפּוֹת עֲרִין לֹא נִגְלוּ,
הִנֵּה הַמְגַדְלוֹר שְׁבִי דְרוֹךְ־סַכְּנָה.

כִּי נִרְשָׁמוּ בְּזִכְרוֹנֵי דְבָרַי יְמֵי גַעְגּוּעִים
עַת חֲזְרוּ פָּנַי, רַפּוּ יָדַי, רַגְלֵי כְּשָׁלוּ;
וְלֹא כָּא אֶל גּוֹפֵי טַעַם שֶׁל שָׁנָה.

ו

וְלֹא כָּא אֶל גּוֹפֵי טַעַם שֶׁל שָׁנָה.
אֲשֶׁר יִגְרָתִי כָּא לִי;
הַלֵּב הָרִי נָבֵא לִי.
אֲכַל מִזָּה זְמַן רַב אֲנִי נְטוּל בִּינָה.

הַגּוּף הַזֶּה כּוֹרֵעַ בְּזִכְרוֹ אֶת הַתְּחִנָּה:
הַצִּילֵנִי מִשְׁעוֹת רַעוּת,
יָמִים רָעִים וְשָׁבוּעוֹת
מַחְדָּרִשִׁים שֶׁל זְמַן-לֹא-זָוָה,
שָׁנָה וְעוֹד שָׁנָה.

אֵךְ תִּפְלְתִי הַשְׂאוּגָה, מִי יִשְׁמַע אוֹתְךָ?
וְאֵיךְ תִּהְדָּהֲדִי בְּתוֹךְ רַעַשׁ שְׂכִיזָה?
אֶהְיֶה! הֲלֹא גַם לָךְ אֵין עוֹד תִּקְנָה.

יָשׁוּב הַכֶּלֶב עַל קִיאוֹ,

הַרוֹצֵחַ שׁוֹב יִרְצַח;
הַמִּתְאַהֵב כֶּף נוֹאֲשׁוֹת יִשׁוּב וַיִּתְבַּזֶּה.
הוּא לֹא נִשְׁמַעֵת לִי כְּלָל, נִפְשׁ מְעַנָּה.

ז

הוּא לֹא נִשְׁמַעֵת לִי כְּלָל. נִפְשׁ מְעַנָּה —
שִׁבְט שֶׁל פְּרָאִים רוֹחֵשׁ בְּתוֹךְ תּוֹכְךָ;
מִפְּלִיא: הַלֵּב מִתְמַיֵּד לַפֶּעַם
כְּשֶׁתֵּשׁ כּוֹחֶךָ.

אֲרוּר הוּא הַנֶּנֶט אֲשֶׁר נוֹהֵג אֶת
הַסְּפִינָה.

עַל שְׁתֵּי רַגְלָיו שְׁלֵא בִקְשׁוּ לְבוֹא אֵלַי;
עֵינָיו שְׁלֵא נִבְטוּ, יָדָיו שְׁלֵא הוֹשְׁטוּ
לִי —

בוֹאוּ, הַשׁוֹפְטִים, מִשְׁפָּט צָדֵק
תִּשְׁפָּטוּ לִי:
יִקַּח אוֹתוֹ אוֹקֵינּוֹס. וּמָה יִהְיֶה עָלַי?

נִפְשִׁי, שֶׁנִּשְׁלָלָה מִמֶּךָ עֲרַגַת מֶלֶךְ וַיָּם;
כְּשֶׁהַחַיִּים עוֹרָם נוֹשְׁפִים אֲוִיר

בְּחִדְרֶיךָ —
לְגִי הַנּוֹס אֶת תִּכְתּוּבִי.

שִׁמְעֵי נָא לִי, גַם זֶה כְּתוּב:

בְּרַגַע מְסִים
יִהְיֶה לוֹ רַע, וְשׁוֹב יִשׁוּב;
סִגְרִי לוֹ שְׁעָרֶיךָ.
מִפְּנֵי פָּנָיו — פָּנֵי הַסְּבִי.

לְמָה קָרָאתֶם לִי, חוֹפֵי הַפֶּלֶא /
לְמָה כִּזְבַּתֶּם, אוֹרוֹת רְחוֹקִים?

רחל בלובשטיין

המבקש להבין את המשורר חייב
ללכת אל ארצו של המשורר.

גתה

מִפְּנֵי פָּנָיו — פָּנֵי הַסִּבִּי.
כִּךְ אִשָּׁה לַחֲבֵרְתָהּ בֵּין שְׁנֵי רְחוּבוֹת,
כִּךְ קוֹנְנָה צְפוּר לְצִמְרַת עֵץ עֵבֶת;
וְזוֹ — כְּמוֹ זוֹ — צְרוּבֶת כָּאֵב הִיא.

סְחָה הָאִשָּׁה: דְּבָרִים גְּלוּיִם גִּדַע

עַל-פֶּה —

שֵׁשׁ שְׁעוֹת מִרוּחַ הַזְּמַן

שְׁבִין גְּאוֹת לְשִׁפְלִי,

שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעָה מֵטְרִים —

גִּבְהַ מִּגְדֵּל אֵיפֶל;

מוֹסְקוּט — בִּירַת עוֹמָאן;

בִּירַת טֵינֹן — טִיפָּה.

הַשִּׁיבָה הַצְּפוּר: וְנִסְתָּרוֹת נְבִין

עַל-לֵב —

הֵן בְּשִׁבְרֵיר שְׁנֵיָה נּוֹפְלִים

לְשִׁפְלִי מִגְּאוֹת,

וְגִבְהַ הַמִּגְדֵּל כְּמוֹ רוּם הַלֵּב בְּנִפְלָהּ.

לָהּ, סֶפֶן, בִּירָה בְּכָל נִמְלִ;

לִי — חוֹף כּוֹזֵב.

שִׁלַּחֲנִי כַצְּפוּר; הֲרַחֵק נִדָּר,

אַרְחִיק עֲרוֹת;

וּבִפְּנֹתוֹ שֶׁל יוֹם אַחֲמַק שׁוֹב מִצְלָהּ.

וּבִפְּנֹתוֹ שֶׁל יוֹם אַחֲמַק שׁוֹב מִצְלָהּ.
כִּי בְּעֵצֶם אֵין לָנוּ דְבַר מִן הַמִּשְׁתָּף.
כְּשֵׁם שִׁבְאָת בְּמִפְתֵּי, —
כִּךְ הַפְּלֶגֶת בְּחֻטָּף.
וְאֵין בָּהּ מוֹשִׁיעַ, וְאֵינִי מִצִּילָהּ.

זֶה שֶׁעָשָׂה אֶת כָּל הַדֶּרֶךְ לְאַרְצָהּ, סֶפֶן,

הוּא הַמִּשְׁוֹרֵר שֶׁכִּנְחָשׁוּל

אֶל סִלַע הַשְּׂתֵבֵר.

מִחֻרְטוֹם עַד יִרְכָּתִים לֹא הָיָה לִי מִדְּבַר;

כָּבוּ שִׁפְתֵיהָ, וּשְׁפָתַיִם שׁוֹב לֹא בָאוּ

אֶל סֶפֶן.

אֲנִי חוֹשֵׁשׁ: אוֹלֵי אֶתָּה לִי כְּמוֹ

לְאוּרָה לְפִטְרֵרְקָה.

אֵין לָנוּ עֲתִיד. יֵשׁ רַק אוֹלֵי, מְחַר,

אַחֲרֵ-כֵן.

עֵין בַּל תִּשְׁמַט, חֶכֶם; הַכֶּסֶל

— לְאוּלֵי.

וְהָיָה כִּי נִפְגַּשׁ עַל צִמְתֵי לִימִין

וּשְׂמָאֵל,

וּבִלְעֲדִיָּה זֶה לְהִיּוֹת, וְאֶתָּה — לְקַמֵּל,

אִם תִּימִין, אֲשַׁמִּיל.

הַדִּילוּג עַל סוֹנְטָה ' — מַכוּוֹן

יבוא מארץ כותים [...] בספינה שאולה
 ינהג / ומשטה בי לא היה / יתגודד בנמל
 ספנים / ישית למו דבר חלקות / יפל חנו
 לפניהם / מהם ינהג אנה.
 דליה רביקוביץ

פתאום כששבו לי פני, מתקהל קולך.
 ופאתי שמים נמשחו באדם,
 וגם כבישי הארץ נמתחו מאוד הם –
 שאתיצב מולך?

כי עכשו הזמן למרד.
 אם ליטרת אהבתך עולה לי ביגוני;
 מוטב לי לעמד היטב על מכוני,
 לנעל ולהגיף ולבצר מאוד.

מיום ליום פלה כוחי.
 אָמנם נשבעתי: לא אבוא,
 אָבל ללא הועיל.

גם אני במנצחים
 יורד אליה מנבו,
 ואין מי שיציל.

י"ג

ואין מי שיציל
 מן ההלוך והחיוך, מכף היד העמקה;
 ומקולך בשעת דבור, ומקולך בשעת
 שתיקה.

פרא, פרא אציל.

צעד-צעד תכפיל:

כף יד אל ירה, שניה אל ערף מתלהקת;

ואם תשמיל, אימין.
 כי ראיתך – ואחיה;
 שוב משטה בי לא תהיה.
 מערנות בי לא תלה, לא תהלך עלי
 אימים.

במסבות של תל אביב אבוא בקהל
 המזמנים;
 ברוטשילד אטיל, ב"בגסי" וב"שין"
 אשב.
 אדבר דברים של סרק, ואמר דברי
 החשב;
 ואלה מעשי להתענג כל הימים.

מחוף אל חוף הנשמה היא
 בתנועה שקטה של מים
 בים שהסופה בו פסה והלכה.

צוחקת בי העיר בכל המקומות,
 הזפרון סגור היטב בעצמות.
 פתאום כששבו לי פני, מתקהל קולך.

מבט שבט מבט, חופר להתחפר
בשקט
כשף-קסם-סקסאפיל.

עד שפתאום כפות ידיה שוב
מתגמגמות.
חיונה חורק ומחסס, הלוח נסוג.
ואז קופא
אוצר מלים זמין.

על עין בפלורנטין אצמיד לב
לשני שמות,
אתן אמון בקוראי כף יד ובקפה;
זה לא להאמין.

י"ד

זה לא להאמין:
עומד עלי האיש הזה לבלותני,
שופך אהבתו הלאה וממני.
אתה האיש. תבין.

עלי לקום. ולעמד.
שוב פנה הליל, ושחר שוב בכה בי
שוב מפני היר הזו שנשתלחה בי.
ידה שלה בי עור.

אנוס לפניה בתנועת מעגל —
אם להגן על עצמי איני מסגל,
איך אגצל בעור שני?

מרהיב עין — מרעיב נפש;
יורדים בולע שמש —
צלה מכסה את פני.

ט"ו

צלה מכסה את פני,
ואור זורח מסוף עולם ועד סופו,
ואם אבוא באור, צלה בא וטורפו;
וצל צלה מאור עיני.

את כל גופי שבית שבי.
ולא בא אל גופי טעם של שנה;
הן לא נשמעת לי כלל, נפש מענה:
"מפני פני — פני הסבי".

ובפנותו של יום, אחמק שוב מצלה:
אם תימין, אשמיל;
ואם תשמיל, אימין.
פתאום כששבו לי פני, מתקהל קולך.
ואין מי שיציל;
זה לא להאמין.